

Hídépítők - A könyv híd, a könyvtár összeköt

Az Országos Könyvtári Napok keretében elhangzott előadás a Budapest Könyvfőváros programsorozatról

A Könyvfőváros programsorozat célja, hogy minél több könyves- és a könyvkultúrához kapcsolódó eseményhez csatlakozzon, ezzel tisztelve Budapest és Magyarország gazdag könyves múltja, és sokszínű, izgalmas jelene előtt. A programsorozat másik fő célkitűzése, hogy egy olyan független eseménysorozatként jelenjen meg a főváros kulturális életében, amely összeköti a különböző gyökerekkel, világnézettel és identitással rendelkező embereket. Legyen minél nagyobb a Könyvfőváros programkínálata és új kezdeményezésekkel, a szakmai szervezetek széleskörű bevonásával a társadalom széles rétegeit elérve egészen közel vigye a budapestiekhez a programokat, lehetővé tegye a társadalmasítást, Budapest lakóinak bevonását.

Budapest 2023-ban 150 éves

150 évvel ezelőtt – Pest, Buda, Óbuda, valamint a Margitsziget egyesítésével – indulhatott el Budapest azon az úton, hogy az ország gazdasági, társadalmi, politikai centrumává váljon. Sőt így fejlődhetett Európa egyik jelentős kulturális központjává is: múzeumaival, világhírű zenekultúrájával, színházaival, mozijaival, könyvtári hálózatával, kiadóival, könyvesboltjaival vagy éppen a költőknek, íróknak otthont adó egyedi és különleges kávéházaival.

Ha erre a 150 évre gondolunk vissza, meg kell emlékeznünk a főváros könyves kultúrájának fejlődéséről is.

A Fővárosi Önkormányzat döntése alapján ezért vált Budapest 2023-ban a könyvek fővárosává, és a Budapest Könyvfőváros (későbbiekben Könyvfőváros) programsorozat bekapcsolódott a Budapest 150 emlékév eseményeibe.

A Könyvfőváros programsorozat teljes koordinációját a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) látja el, melyhez külön projektirodát állított fel. A projektiroda szervezi a Könyvfőváros kiemelt eseményeit, koordinálja az együttműködő partnerek programjait és ellátja a kommunikációs feladatokat.

A programsorozat megvalósításának támogatására a FSZEK egy Operatív Bizottságot hozott létre. A bizottság kéthetente egyeztet az aktuális feladatokról, szükség szerint dönt az esetleges programváltozásokról.

Az Operatív Bizottság már a Könyvfőváros programsorozat előkészítésénél is fontosnak tartotta a széleskörű szakmai egyeztetést, együttműködést, ezért Szakmai Tanácsadó Testületet hozott létre a könyvszakmával, az olvasáskultúrával foglalkozó szakmai szervezetek és intézmények, a budapesti kulturális intézmények, valamint a Budapesten működő külföldi kulturális intézetek bevonásával.

A Könyvfőváros programsorozat elindításának első lépéseként *három alapüzenetet* fogalmaztunk meg. Ezek olyan értékek, melyeket minden programmal közvetítünk, amelyek méltóak az elmúlt 150 évhez, valamint Budapest és a könyves kultúra jelenéhez és jövőjéhez is:

A könyv: híd

Híd, ami összeköt és könyv, ami összeköt egyéneket, családokat, közösségeket, nyelvközösségeket, kultúrákat, a múltat és a jelent a téren és időn keresztül.

A könyv: szabadság

Szabadság, felelősség és szolidaritás a pandémia utáni világban.

A könyv: tett

A könyv és az irodalom formáló erő lehet, tettekre sarkall, segíti az olvasót, hogy eljusson a szemléléstől a cselekvésig, az odafordulásig.

A Könyvfőváros programsorozat 3 nagy programrészből áll:

- Könyv nappal és éjjel
- Könyvsziget
- Budapest Nagyregény

1. Könyv nappal és éjjel

Ebbe a programrészbbe tartoznak a nagy könyves rendezvények, amelyekhez a Könyvfőváros programsorozat csatlakozott: Ünnepi Könyvhét, Margó Kortárs Irodalmi Fesztivál és a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál.

Ezek az eseményeken standdal, különféle pódiumbeszélgetésekkel és aktivitásokkal jelenünk meg.

A standunk minden esetben Budapest olvasószobájaként várta a könyves forgatagban megpihenni vágyókat, akik különféle totókkal és kvízekkel tehették próbára irodalmi tudásukat és általános műveltségüket. Kipróbálhatták a Budapest óriás puzzle játékot, vagy hazavihettek egy-egy irodalmi idézetet tartalmazó könyvjelzőt. Minden alkalommal egy-egy interaktív játékkal ösztönöztük aktivitásra a látogatókat. Közös népszerűsítettük be az Irodalom Birodalom térképét ki-k kedvenc irodalmi alakjával, vagy éppen színeztük ki a világot a legkedvesebb könyvünkkel.

Pódiumbeszélgetéseinkkel minden esetben az olvasásnépszerűsítés volt a célunk. Olyan ismert és elismert embereket hívtunk meg, akik a könyv, az olvasás, az olvasásnépszerűsítés melletti kiállásukkal széles körben példát mutatnak. Az íróktól a zenészekig, az énekesektől a sportolókig, a pszichológustól az illusztrátoron át az újságírókig eddig 27 ismert ember fogadta el meghívásunkat és beszélt arról, hogy mit jelent nekik az olvasás.

2. Könyvsziget

Ehhez a programrészhöz azok a könyves rendezvények tartoznak, melyeket az év folyamán a város különböző pontjain az együttműködő partnereink valósítanak meg. Úgy tekinthetünk minden egyes programra, mint az eleven, élő könyves kultúra egy-egy aprócska szigetére, amelyek összehozzák az embereket.

Három programjavaslati pályázatot írtunk ki azért, hogy új kezdeményezéseket karoljunk fel és sokféle esemény jöhessen létre: a legkisebb olvasókortól a családi napokig, a nemzetközi és nemzeti konferenciáktól az okostelefonos irodalmi sétáktól, a kiállításoktól az irodalmi estekig.

A programokat megvalósító intézmények, szervezetek között jelen vannak színházak, a múzeumok, könyvtárak, kutatóintézetek, egyetemek, de a kisebb civil szervezetek, olvasásnépszerűsítő társaságok, alkotói közösségek is, akik tovább gazdagítják a Könyvfőváros programkínálatát.

A FSZEK ebben a programrészből valósítja meg Otthon a Könyvtárban eseménysorozatát. Ennek keretében minden kerületben legalább egy könyvtárban – összesen 29 helyszínen – tart családi napokat, ahol a 150 éves Budapest, a helyi nevezetességek és érdekességek mellett természetesen a könyv és az olvasásnépszerűsítés áll a középpontban.

A *Könyvsziget nyitó programsorozatát* a margitszigeti Kristály Színtérben tartottuk, ahol két hétvégén - 24 együttműködő szervezet bevonásával - ingyenes kulturális és irodalmi eseményeket kínáltunk. Délelőtt és délután főleg a családokat vártuk: gyerekdarabokkal, kézműves foglalkozásokkal. Sőt, bárki elkészíthette saját animációs kisfilmjét vagy nyomtathatott magának egy igazi

nyomdagépen, részt vehettek kalandjátékon, felolvasásokon, pihenhettek egyet az olvasósarkunkban. Az estékre pedig kifejezetten a felnőtteket hívtuk kortárs színdarabokra, zenés irodalmi estre. A gyereknapon pedig Fantáziaszigetű varázsoltuk a helyszínt. Ebben azok a gyerekek, családok segítettek, akik pályáztak a FSZEK által meghirdetett makettpályázatra, melyre bármilyen nyomtatásban megjelent mese vagy gyermekregény egy jelentét ábrázoló alkotással lehetett jelentkezni. 49 nagyon színvonalas pályamű érkezett be, amelyeket meg lehetett tekinteni a Kristály Színtérben.

A Könyvsziget programrész záróeseményét november végén tartottuk „Az irodalom életre kel(l) – film.sínház.zene” címmel, hiszen az irodalmi művek gyakran születnek újjá filmen, színházban, zenében, de akár diafilmen és még meganynyi módon. Az irodalmi művek ezen sokrétű kapcsolatát mutatta be a program 2023. november 25-én a FSZEK Központi Könyvtárának otthont adó Wenckheim-palotában, a Sárkányos Gyerekkönyvtárban és az Ötpacsirta Szalonban.

3. Budapest Nagyregény

A Budapest Nagyregény a Könyvfőváros keretében készül és arra tesz kísérletet, hogy a főváros kerületeinek történetét családtörténeteken keresztül beszélje el. Minden kerület családtörténetét egy-egy kortárs író írta meg és *Tasnádi István* dramaturgi iránymutatása mellett lett ez a 23 történet egy 23 fejezetből álló könyv, mely 2023. november 17-én, Budapest 150. születésnapjára jelent meg.

Az írók: *Bartók Imre, Cserna-Szabó András, Dragomán György, Dunajcsik Mátyás, Fehér Renátó, Grecsó Krisztián, Háy János, Karafiáth Orsolya, Kemény István, Kemény Zsófi, Kiss Noémi, Krusovszky Dénes, Mán-Várhegyi Réka, Nagy Gabriella, Németh Gábor, Simon Márton, Szabó T. Anna, Szécsi Noémi, Szvoren Edina, Tompa Andrea, Tóth Krisztina, Vámos Miklós és Závada Péter.*

A Budapest Nagyregény elkészítését a Budapest Brand Zrt. koordinálta, a FSZEK pedig együttműködő partnerként vett részt a regény megvalósításában. Könyvtáros kollégáink már az első lépésénél ott voltak, és mind a 23 kerületben segítettek a helyi történetek felkutatását, feldolgozását. (www.bpnagyregeny.hu)

A Könyvfőváros projektirodája jelenleg 85 együttműködő partnerrel van kapcsolatban és már eddig is több, mint 300 új könyves eseményt karolt fel és valósított meg.

A közös munka révén hazai és nemzetközi könyves és kulturális kapcsolatok alakultak ki például

határon innen és túli könyvtárakkal, külszágok Budapesten működő kulturális intézeteivel. Így jöhetett létre például az Irodalom Éjszakája program, vagy éppen az Informatikai és Könyvtári Szövetség Hídépítők, avagy a könyv híd, ami összeköt – könyvtárszakmai konferenciája.

Hidak és kapcsolatok jöttek létre a könyves szakmák között, hiszen írók, műfordítók, kiadók, illusztrátorok, könyvkötők, nyomdászok, könyvtárak és olvasásnépszerűsítő szervezetek különféle programjai valósulhattak meg. Sokszor összefogásban, együttműködve, mint a Kristály Színtérben, a Könyvhéten, a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon, máskor önálló szervezésben Budapest minden kerületében.

Hidat építettünk, amikor az egyéneket, az embereket hívtuk, hogy közösséget alkotva, együtt olvassunk a flashmob eseményeinken. Így válhatott az olvasás közösségi élménnyé.

A híd, ami összeköti a múltat a jellel, az a generációkat is összekötötte. Számos program

fogta össze a különböző generációkat: az „Olvasó nagytól” az „Okostelefonos irodalmi sétáig”, ahol az idősebbek és a fiatalok egymást segítve vettek részt a rendezvényen és élhették át a mesehallgatás élményét, vagy egy irodalmi mű helyszíneinek bejárását okostelefonnal.

A Könyvfőváros programsorozat koordinálása a FSZEK életében is meghatározó szerepet játszott. A Projektirodában dolgozó kollégák mögött ott volt és van a FSZEK teljes intézményi háttértámogatása: a szállítástól az informatikáig, a gazdasági osztálytól a könyvtáros kollégákig.

Ez az év, a programok nagy száma lehetőséget adott arra, hogy a szervezeten belül is megerősödjének a kapcsolatok a szervezeti egységek, a könyvtárak és a kollégák között.

Nagyon jó érzés a sikeres programok után visszatekinteni, hogy ezek mind-mind csak azért tudtak megvalósulni, a számtalan kisebb és nagyobb

feladat azért tudott összeállni egy egészé, mert mindenki nem csak a munkáját végezte, hanem egymásra figyelve, egymást segítve, a szó tényleges értelmében együtt szervezte az eseményeket.

Bár még nem ért véget az év, sőt a Könyvfőváros programsorozat 2024-ben is megjelenik az Ünnepi Könyvhétén és a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon, azt azért elmondhatjuk, hogy egy nagyon sikeres év áll mögöttünk. A több száz rendezvény, a nagy könyves eseményekhez való csatlakozás lehetőséget adott ezen hidak, ezen kapcsolatok kiépítésére, megerősítésére. A fenntartása pedig az elkövetkező évek közös feladata lesz.

Az aktuális eseményekről folyamatos tájékoztatást ad honlapunk (www.konyvfovaros.hu), a Facebook oldalunk (<https://www.facebook.com/budapestkonyvfovaros2023>) és az Instagram oldalunk (https://www.instagram.com/budapest_konyvfovaros2023).

Váradi Ildikó
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár